

Bratři a sestry,

stále ještě se nacházíme první den po sobotě, v den vzkříšení Páně. Slyšeli jsme o skupince učedníků sevřených strachem a zavřených na závoru. A slyšeli jsme o tom, jak Vzkříšený Ježíš obdařil ty ztroskotance Duchem svatým. Z tajné konspirační skupiny se stává Boží lid. Pán uprostřed církve se svým Duchem – to už není utajený spolek. Jsme na bohoslužbách.

V tu jedinečnou chvíli však jeden z učedníků chyběl. Evangelista nám řekne kdo. Byl to Tomáš. Nevíme nic o tom, proč zde nebyl a kde vůbec byl. Tento Tomáš vyslechne se zpožděním, co se událo. Vyslechne kratičkou šokující zprávu: „Viděli jsme Pána.“ Reakce tohoto učedníka je známá. Vysloužil si za ni koneckonců nelichotivý přívlastek „nevěřící“. „Dokud neuvidím na jeho rukou stopy po hřebech a dokud nevloším do nich svůj prst a svou ruku do rány v jeho boku, neuvěřím.“

Rádi se nad Tomáše někdy povyšujeme. Jakoby byl tak trochu v jedné linii s Petrem, který zapřel, ne – li dokonce s Jidášem. Po těch dvou tedy ještě nevěřící Tomáš. Doplnění „nesvaté trojice“. Zastaňme se jej. Ono je totiž na těch jeho slovech i cosi pozitivního, možná i poctivého. Tomáš je typ učedníka, který je zvyklý věci a události kolem sebe velmi dobře vážit. Klást si otázky, i ty nepříjemné a netradiční. A zřejmě se nikdy nestyděl své rozpaky vyslovit nahlas. Známe z evangelia jeho výrok: „Pane, nevíme, kam jdeš, jak bychom mohli znát cestu?“ Tady ale mluví za všechny, nejen za sebe, jakkoli spolu s ostatními k Ježíši tehdy upínal svou naději. Ale po těch strašných událostech, kdy na kříži Pán umírá, jsou všichni stejně podlomeni a zajati beznadějí. Jakoby se víra všech učedníků otrásla v samotných základech. Až teprve setkání se vzkříšeným je opět staví na nohy.

Jen Tomáš jej doposud nespatriil. A když se po těch bolestných chvílích opuštěnosti, kdy podle něj ztroskotalo vše, v co doufal, dozví, že Pán je živý, neboť učedníci jej viděli, dává si moc dobrý pozor, aby nepropadl nějaké zbožné iluzi. Prožitá zkušenost ho naučila strážlivosti. Jen se nenechat nacytat nějakou blouzniveckou ideou – vždyť přesně takto se přece u unaveného a zklamaného člověka jeho deziluze a zklamání může projevat! A koneckonců – vždyť mnozí se takto Ježíšovo vzkříšení pokoušeli vykládat i dávnou po něm. Jako zbožné přání frustrovaných učedníků! Kdo by se po tom všem divil Tomášovi, že si chce ode všech podnětů – alespoň třeba na čas – uchovat kritický odstup! Proto na slova učedníků: „Viděli jsme Pána“ zareaguje nejprve až odmítavě. Proto řekne směle a rozhodně: „Dokud neuvidím na jeho rukou stopy po hřebech a dokud nevloším do nich svůj prst a svou ruku do rány v jeho boku, neuvěřím.“ Tomáš nechce tak snadno sednout na lep. Tak jako mnozí strážlivě uvažující lidé dnes.

Ale my čteme dál: „Osmého dne byli učedníci opět uvnitř a Tomáš s nimi. Ač byly dveře zavřeny, Ježíš přišel, postavil se doprostřed a řekl. „Pokoj vám.“ Potom řekl Tomášovi: „Vlož svůj prst sem, pohleď na mé ruce a vlož svou ruku do rány v mém boku. Nepochybuj a věř! Tomáš mu odpověděl: „Pán můj a Bůh můj!“ Mají ta Ježíšova slova být sarkastickou ironií, pokáráním? Určitě ne.

Sledujme to místo pozorně. Vzkříšený Kristus opět přichází doprostřed učedníků. Jakoby čekal, až budou kompletní. Jakoby přišel po těch osmi dnech jen kvůli Tomášovi! Vůbec mu nezazlívá jeho pochybnosti, naopak, rozumí jim a bere je. Jeho přání vložit ruce do ran vychází vstříc, chce mu to umožnit. I kdyby si Tomáš skutečně fyzicky do Ježíšových ran sáhl, nebylo by to nic nepřipadného. Má prostě možnost učinit i to, jestliže chce. Dotkni se mých ran. Ježíš mu dovolí to, co zapověděl Marii Magdalské. To je velice silné místo a křesťané to tak často v dějinách vnímali. Úcta k Ježíšovým ranám patřila k tradici křesťanské spirituality. Ale sledujme zvěst tohoto okamžiku. To, že Ježíš ukáže své rány znamená, že ten, který byl vzkříšen, je zároveň ten ukřižovaný. Opět – jednota kříže a vzkříšení. Ten, který byl umučen k smrti, je živý. Věříš tomu, Tomáši? Jestli ne, sáhni si, vlož své ruce sem, do těch mých ran!

Ale milí bratři a sestry, nic takového už Tomáš udělat nemusí. Vystačí si s tím, že Ježíše vidí a že on s ním mluví. A navíc pronese tu nádhernou větu: „Pán můj a Bůh můj!“ Ano – vždyť Zmrtvýchvstání je věcí srdce a nikoli smyslů, hmatu, sluchu či zraku. A právě tuto skutečnost zdůrazní i Pán, když řekne: „Že si mě viděl, věříš. Blaze těm, kteří neviděli, a uvěřili.“ Až ten kdo už věří, má vírou

otevřené oči pro zázraky. Ani toto není diskvalifikace Tomáše. Vždyť i ostatní učedníci jej potřebovali vidět. Ale Ježíš jde dál - a zmíní ty, kteří uvěří, aniž by viděli. A to se týká kromě mnoha jiných také nás. Blaze těm, kteří nejen že si na Ježíše nesáhli, ale ani jej živého neviděli. Prostě se jen spolehli na svědectví těch, kterým bylo toto vidění kdysi na počátku církve dáno.

Tomáš nebyl přítomen ve chvíli, kdy Ježíš na učedníky dechl a dal jim Ducha svatého. Přesto nepotřebuje projít žádným dodatečným obřadem. Duch svatý se zřetelně týká i jeho. Z koho jiného nežli z Božího Ducha může vzejít ono: „Pán můj a Bůh můj!“ Ne nevěřící, ale věřící Tomáš ! A vlastně můžeme o něm říci i více. Že on je dokonce tím, kdo nám, pozdějším křesťanům vydatně k víře napomohl. Takto to prý totiž kdysi dávno pověděl církevní otec Řehoř Veliký: „Více nám totiž posloužila k víře Tomášova nevěra nežli víra učedníků.“ Ano, milí bratři a sestry, Tomáš pochyboval, abychom my svoje pochybnosti lépe zvládali. Tomáš zprvu nechtěl věřit, abychom my mohli snadněji uvěřit. On svými pochybnostmi vlastně nadlehčuje břemeno nevěry a pochybností i nám. Prošlapává nám cestu k víře.. Protože i nás se pochybnost týká. I my ji dobře známe. Ale vždyť přece nejen čítankoví a perfektně upravení svědkové, ale i pochybovači, nejen ohniví kazatelé, ale i velmi střízliví lidé dovedou ukázat k živému Kristu. Anebo lépe povědění, i naší lidské nevěry či pochybnosti si Pán Bůh dovede použít k tomu, aby jeho jméno bylo mezi lidmi oslaveno.

V každém z nás je kus Tomáše, v každém z nás je cosi tomášovského. Hledejme jej ne v druhých, ale v sobě. Všichni jsme do jisté míry nevěřící Tomášové a zdráháme se věřit. Jako Tomáš se i my bojíme zklamání a naše nevěra může být často spíš jakási rozpačitost a opatrnost. Dobře víme, že ten kdo velmi lehce vzplane a myslí si, že je mu vše hned jasné, často při malém klopýtnutí upadne. Víra je z tohoto pohledu vlastně nevěra, která byla v nás lidech přemožena a musí být stále přemáhána. O německém teologovi Karlu Barthovi se vypráví jedna historka. Byl kdysi na návštěvě ve Vatikánu a zúčastnil se jednání komise, která nesla název „komise pro vyrovnávání se s ateismem.“ A jako text na cedulku jejich kanceláře jim navrhl slova: „Každý z nás jsme někde ateisty“. Ano. Tak jako bychom mnohým programovým ateistům řekli: vždyť ty si vlastně v jistém smyslu křesťanem. A to nám zní krásně, tohle říkáme rádi. Je proto dobré, když si programový křesťan řekne občas pravý opak. I ve mně je někdy někde kus ateisty. Ale je třeba na tom v té chvíli neustrnout ale jít, nebo lépe nechat se vést. Tomáš pronese svou pochybnost, ale o týden později je mezi učedníky. Neskončilo to pro něj – a právě proto se s Ježíšem setká. Ten kdo pronáší mnoho slov nevěry, ale do kostela nepřejde, ten většinou ani nic nehledá a po ničem se neptá. Takto se s živým Kristem setkat nelze.

Ne tak Tomáš. On i přes svou skepsi zůstává novým věcem otevřen. Na konci té Tomášovy cesty pochybnosti přece zazní: „Pán můj a Bůh můj“. A s Kristem se setkává. Je to vyznání, které zní už po dvě tisíciletí nad našimi pochybnostmi, nad naší chabou vírou a někdy i nad naší nevěrou. Toto vyznání zazní od Tomáše, toho, který přišel pozdě, který byl s učedníky až po osmi dnech. Zazní od toho, který o tom prvním Kristově průlomu zavřenými dveřmi věděl až z druhé ruky. Od toho, který jen jednou ale přece zaslechl: „Pokoj vám.“ Od něj zazní nádherné vyznání, ne v této chvíli od těch ostatních. Ale to není podstatné. Někdo má ve víře zpoždění třeba roky za těmi druhými anebo rovnou celý život. A přece nakonec Krista vyzná jako přítomného a živého Pána.

Jako starý Adam a stará Eva jsme plni nevěry a nedověry. Jako Ježíšovi bratři a sestry se však stáváme lidmi víry, která přemáhá svět. Víra se vlastně stále znovu rodí pod Božím slovem a Božím slovem se sytí. Přichází Vzkříšený Pán a naši nedověru přemáhá. „Blahoslavení, kteří neviděli, a přece uvěřili. Amen.

Modlitba: Pane Ježíši Kriste, ty jsi ten, který přichází do našeho středu s darem svého pokoje. Přicházíš k nám lidem, kteří také nosí na svých tělech i duších rány a jizvy, mnohé dosud nezahojené. I současné nákaza je jednou z nich. Před tebou se za svoje rány nemusíme stydět. Ty o nic víš. Stojíme před tebou a věříme, že jen ty můžeš uzdravit rány naše i rány celého světa. Pomoz nám tak jako Tomáš přivlastnit si to tvoje slovo: Nepochybuj a věř. Amen.